

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 37/98

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Ľubomíra Dobríka, sudcov JUDr. Anny Danielčákovej a JUDr. Jána Drgonca na zasadnutí senátu 26. januára 1999 prerokoval podnet [REDACTED], bytom [REDACTED] zastúpeného JUDr. Lajosom Mészárosom, advokátom, Námestie slobody č. 2, Dunajská Streda, vo veci porušenia práva upraveného v čl. 94 v spojení s čl. 30 ods. 1 a s čl. 2 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavné právo [REDACTED] zúčastniť sa na referende, ktoré v piatok 23. mája a v sobotu 24. mája 1997 sa malo konať tak ako ho prezident Slovenskej republiky vyhlásil rozhodnutím uverejneným pod č. 76/1997 Z. z., bolo postupom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktoré pri zabezpečení vykonania referenda nekonalo tak, ako to vyplýva z Ústavy Slovenskej republiky a zo zákona o spôsobe vykonania referenda **p o r u š e n é**. Tým súčasne bolo porušené aj jeho právo upravené v čl. 30 ods. 1 zúčastniť sa na správe verejných vecí priamo.
1. Vo zvyšnej časti podnetu **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd SR“) uznesením II. ÚS 37/98 po predbežnom prerokovaní na neverejnom zasadnutí 12. augusta 1998 prijal na ďalšie konanie podnet [REDAKOVANÉ] (ďalej len „navrhovateľ“), bytom [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Lajosom Mészárosom, advokátom, AK, Dunajská Streda, vo veci porušenia práva uvedeného v čl. 94 zúčastniť sa na referende v spojení s právom zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo podľa čl. 30 ods. 1 a čl. 2 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“).

K porušeniu označených ústavných práv podľa navrhovateľa došlo v súvislosti s referendom, o ktorom prezident Slovenskej republiky rozhodol 13. marca 1997. Rozhodnutie o vyhlásení referenda bolo zverejnené v Zbierke zákonov pod č. 76/1997 Z. z. Túto Zbierku zákonov označil navrhovateľ ako dôkaz. Konštatoval tiež, že Ústredná komisia pre referendum schválila vzor hlasovacieho lístka pre referendum v súlade s rozhodnutím o vyhlásení referenda uverejneným v citovanej Zbierke zákonov, teda so štyrmi otázkami.

Pokiaľ ide o skutkový dej, na základe ktorého navrhovateľ navrhoval rozhodnúť o porušení v podnete označených ústavných práv, uviedol nasledujúce skutočnosti:

Dňa 23. 5. 1997 sa dostavil do miestnosti v Dome techniky ZSVTS v Bratislave na Škultétyho č. 1, kde sa chcel zúčastniť referenda, a tým realizovať svoje ústavné právo v zmysle čl. 94 Ústavy Slovenskej republiky. Chcel využiť svoje právo zúčastniť sa na správe verejných vecí podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

„Napriek uvedeným skutočnostiam minister vnútra Slovenskej republiky - v zastúpení Ministerstva vnútra - nariadil, aby namiesto hlasovacieho lístka, ktorý Ústredná komisia pre referendum v súlade so zákonom (správne má byť s rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky) pod č. 76/1997 Z. z. schválila, boli vytlačené a

doručené obciam tlačoviny - lístky s tromi otázkami, kde absentovala štvrtá otázka právoplatne vyhláseného referenda. Navyiac podľa všetkých dostupných dôkazov - včítane výpovede samotného ministra vnútra pri pojednávaní na NS SR vo veci sp. zn. 6 SŽ 51/97 - protiprávne hlasovacie lístky iba s tromi otázkami boli opatrené úradnou pečiatkou UKR sfaľovaním pomocou počítača“!

Teda okrsková komisia pre referendum, kde sa mal zúčastniť referenda, uvádzal ďalej navrhovateľ, nemala k dispozícii hlasovacie lístky pre také referendum, aké vyhlásil prezident Slovenskej republiky a aké bolo zverejnené v Zbierke zákonov pod č. 76/1997 Z. z.

K domáhaniu sa ochrany svojich ústavných práv navrhovateľ uviedol, že keď sa pred okrskovou komisiou pre referendum dozvedel, že na referendových lístkoch nie sú uvedené všetky štyri otázky, čo nebolo v súlade s rozhodnutím prezidenta SR, ihneď proti tomu pred komisiou protestoval a pretože ho zaregistrovali ako účastníka referenda, roztrhal všetky referendové lístky. Súc si vedomý, že sa účinne ani reálne pred referendovou komisiou nemôže domôcť ochrany svojho práva zúčastniť sa na referende, ktoré vyhlásil prezident SR, už 24. 5. 1997 sa obrátil so žalobným návrhom na Najvyšší súd Slovenskej republiky, aby preskúmal rozhodnutie ministra vnútra SR, ktorým nariadil tlač a distribúciu hlasovacích lístkov iba s tromi otázkami. V súvislosti s konaním ministra vnútra SR podal aj trestné oznámenie. Najvyšší súd SR rozsudkom z 27. novembra 1997 (ktorého fotokópiu navrhovateľ k podnetu pripojil) žalobu proti Ministerstvu vnútra SR zamietol a konanie voči ministrovi vnútra SR zastavil. V ďalšej časti podnetu navrhovateľ uviedol podstatné časti, resp. závery z odôvodnenia výroku rozsudku Najvyššieho súdu SR č. k. 6 SŽ 51/97 z

27. novembra 1997 (žalobca [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Ľudovítom Mészárosom, advokátom v Dunajskej Strede, Nám. slobody č. 2, proti žalovaným - Ministerstvu vnútra SR a ministrovi vnútra SR). K označenému rozsudku vyslovil názor, že závery Najvyššieho súdu SR sú nekompetentné a nezodpovedajúce platným právnym predpisom. Kvôli týmto

skutočnostiam sa nedomohol zistenia, že jeho ústavné práva pri výkone referenda vyhláseného rozhodnutím prezidenta republiky v Zbierke zákonov pod č. 76/1997 boli porušené rozhodnutím ústredného správneho orgánu. Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhol, aby Ústavný súd SR po predbežnom prerokovaní podnetu tento prijal na konanie a aby po konaní vo veci samej vyniesol rozhodnutie:

„Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky svojím postupom a konaním v čase od 21. 5. do 24. 5. 1997 pri zabezpečovaní vytlačenia a doručovania hlasovacích lístkov obciam na vykonanie referenda vyhláseného prezidentom Slovenskej republiky v zbierke zákonov č. 76/1997 na piatok 23. 5. a sobotu 24. 5. 1997 porušilo ústavné právo [REDAKOVANÉ] zúčastniť sa na tomto referende, upravené v čl. 94 Ústavy Slovenskej republiky, a tým súčasne porušilo aj jeho základné právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo, upravené v čl. 30 ods. 1, obe práva porušilo v spojení s čl. 2 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

II.

Ústavný súd SR už pri predbežnom prerokovaní podnetu a skúmaní možnosti prijať ho na konanie ako prvoradú a nevyhnutnú otázku skúma, či prijatiu podnetu na konanie (okrem formálnoprávnych náležitostí) nebránia tzv. kompetenčné výluky, teda či poskytovanie súdnej ochrany v konkrétnom prípade namietaného porušenia práva nepatrí do rozhodovacej právomoci iného - všeobecného súdu. Pritom považoval za bezpredmetné a ústavne irelevantné polemizovať s úvahami o právomoci Najvyššieho súdu SR alebo Ústavného súdu SR, vyjadrenými v rozsudku Najvyššieho súdu SR 6 SŽ 51/97. Obsahom podnetu boli námietky porušenia ústavného práva občana na referendum a základného práva zúčastňovať sa na správe vecí verejných priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov, a to takým spôsobom, ktorého preskúmanie ústavnosti nepatrí pred všeobecný súd ani pod osobitné druhy konaní pred Ústavným súdom SR vo veciach upravených v čl. 125 až 129 Ústavy SR.

Ústavný súd SR v súlade s čl. 130 ods. 3 Ústavy SR začal konanie na podnet, v konkrétnom prípade fyzickej osoby, a prijal ho na konanie. Osobitne pritom prihliadal na čl. 46 ods. 2 vetu druhú Ústavy SR, podľa ktorého z právomoci súdu nesmie byť vylúčené preskúmavanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Ústavný súd SR zaslal podnet 25. 8. 1998 Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „Ministerstvo vnútra SR“) ako druhému účastníkovi konania s výzvou, aby sa k tomuto vyjadrilo. Minister vnútra SR Gustáv Krajčí v stanovisku z 18. septembra 1998 konštatoval, že Národná rada Slovenskej republiky svojím uznesením zo 14. februára 1997 č. 564 požiadala prezidenta republiky o vyhlásenie referenda, v ktorom mali oprávnení občania hlasovať o nasledovných troch otázkach:

1. Ste za vstup Slovenskej republiky do NATO?
2. Ste za rozmiestnenie jadrových zbraní na území Slovenskej republiky?
3. Ste za rozmiestnenie vojenských základní na území Slovenskej republiky?

Petíciou požiadali občania Slovenskej republiky prezidenta republiky vyhlásiť referendum, v ktorom mali oprávnení občania hlasovať o nasledovnej otázke:

„Súhlasíte, aby prezidenta Slovenskej republiky volili občania Slovenskej republiky, podľa priloženého návrhu ústavného zákona priamo?“.

Ďalej minister vnútra SR uviedol, že k rozhodnutiu prezidenta republiky z 13. marca 1997 č. 76/1997 Z. z. o vyhlásení referenda prijala vláda uznesenie z 22. apríla 1997 č. 278, ktorým uložila ministrovi vnútra v bode B.1. „zabezpečiť doručovanie hlasovacích lístkov obciam len s otázkou uvedenou v I. časti písm. a) bodoch 1 až 3 rozhodnutia prezidenta“ a v bode B.2. „do vyriešenia sporu nedoručovať obciam hlasovacie lístky s otázkou uvedenou v I. časti písm. b) 4. bode rozhodnutia prezidenta“.

Bez bližšieho odôvodnenia citoval minister vnútra SR tiež výrokovú časť uznesenia Ústavného súdu SR, ktoré bolo uverejnené pod č. 139/1997 Z. z. vo veci vyhláseného referenda. Rovnako neodôvodnil tvrdenie, že zabezpečiť tlač hlasovacích lístkov s tromi otázkami rozhodol v súlade s týmto uznesením Ústavného súdu SR a ministerstvo vnútra zabezpečilo ich vytlačenie podľa § 15 ods. 3 zákona o spôsobe vykonania referenda, ktorý ukladá ministerstvu vnútra zabezpečiť, aby sa hlasovacie lístky vytlačili a v potrebnom množstve doručili obciam. Preto ministerstvo vnútra tlač a distribúciu hlasovacích lístkov zabezpečilo tak, aby ich obce mohli doručiť do všetkých miestností na hlasovanie v referende. Minister vnútra konštatoval, že zo strany ministerstva vnútra boli splnené všetky úlohy, ktoré mu vyplývajú zo zákona o spôsobe vykonania referenda. Potvrďuje to podľa názoru ministra skutočnosť, že referendum sa konalo v termíne určenom v rozhodnutí prezidenta republiky. Podľa ministra vnútra neobstojí tvrdenie podateľa, že v dňoch 23. a 24. mája 1997 sa nemohol zúčastniť priamo na správe vecí verejných a zúčastniť sa na referende. O skutočnosti, že referendum sa uskutočnilo, uvádza ďalej vyjadrenie ministra vnútra, svedčí aj to, že o vykonaní referenda sú vyhotovené zápisnice o priebehu a výsledku hlasovania v referende jednotlivých stupňov orgánov pre referendum. Zrejme z uvedených skutočností minister vnútra rezultuje, že ústavné právo občana priamo sa zúčastňovať na správe vecí verejných bolo v referende uskutočňovanom v dňoch 23. a 24. mája 1997 plne garantované. V závere vyjadrenia znovu uviedol, že postup ministerstva vnútra pri zabezpečovaní tlače a doručovaní hlasovacích lístkov pre referendum bol v súlade s uznesením Ústavného súdu SR č. 139/1997 Z. z. z 21. mája 1997.

Ústavný súd SR v súlade s ustanovením § 30 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z. z. vyžiadal od obidvoch účastníkov vyjadrenie k možnosti upustiť od ústneho pojednávania o prijatom podnete.

Minister vnútra SR Ladislav Pittner (listom zo 4. 1. 1999) oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o podnete navrhovateľa vo veci porušenia

namietaných ústavných práv. Navrhovateľ tiež vyjadril súhlas s upustením od ústneho konania listom zo 14. 1. 1999.

III.

Referendum ako osobitný právny inštitút v najširšom slova zmysle sa tradične chápalo ako bezprostredná účasť (činnosť) občanov - ľudu najmä na zákonodarnej činnosti. Práve preto referendum predpokladá aj existenciu zákonodarného orgánu (reprezentatívne zastupiteľstvo, reprezentatívna demokracia). V tomto zmysle je referendum reglementované aj v slovenskom právnom poriadku. Okrem samotného inštitútu referenda, ktorý už aj z hľadiska systematického začlenenia v Ústave SR do piatej hlavy označujúcej moc zákonodarnú (a do osobitného druhého oddielu), tiež ďalšie články, najmä tie, ktoré vyjadrujú základné princípy a podstatu Slovenskej republiky, ako aj právo, ktoré je upravené v osobitnej hlave o základných právach a slobodách, oddiel politické práva, tvoria ústavný rámec úpravy priamej účasti občanov na správe vecí verejných.

Ústava SR v čl. 2 ods. 1 deklaruje, že štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo. Je teda právom občana ako originálneho nositeľa moci, pre ktorú formu vykonávania moci sa rozhodne. Participáciu občana na moci Ústava Slovenskej republiky vyjadruje v oboch formách – priamej a nepriamej, ale postavenie štátnej moci podľa citovaného článku je odvodené – „pochádza“ od občana, ktorý je pôvodným nositeľom všetkej moci. Štát, štátna moc musí vytvoriť potrebné záruky právne a materiálne, aby si občan mohol realizovať svoje právo zúčastňovať sa na správe vecí verejných priamo alebo nepriamo voľbou svojich zástupcov. Z týchto ústavných postulátov musel vychádzať aj Ústavný súd SR pri posudzovaní navrhovateľovho podnetu.

Posudzované právo zúčastniť sa na referende podľa čl. 94 Ústavy SR má každý občan Slovenskej republiky, ktorý má právo voliť do Národnej rady Slovenskej republiky. Tieto dve základné podmienky práva zúčastniť sa na referende

garantovanom Ústavou SR, ktoré prezident republiky rozhodnutím z 13. marca 1997 vyhlásil (zverejnené v Zbierke zákonov pod č. 76/1997), splňal aj navrhovateľ. Rovnako boli splnené ďalšie podmienky ústavnej úpravy vyhláseného referenda. Podľa čl. 95 Ústavy SR referendum vyhlasuje prezident Slovenskej republiky, ak o to petíciou požiada aspoň 350 000 občanov, alebo ak sa na tom uznesenie Národná rada Slovenskej republiky, a to do 30 dní od prijatia petície občanov alebo uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky. Spôsob vykonania referenda podľa splnomocnenia čl. 100 Ústavy SR ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 564/1992 Zb. o spôsobe vykonania referenda v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o referende“). V súlade s Ústavou SR o úprave referenda a po splnení zákonných podmienok vyhlásil prezident republiky referendum s termínom jeho vykonania v piatok 23. mája a v sobotu 24. mája 1997. V tomto referende mali občania rozhodnúť o otázkach uvedených pod štyrmi bodmi, resp. o štyroch otázkach:

- a) na návrh Národnej rady Slovenskej republiky, prijatý jej uznesením zo 14. februára 1997 č. 564, o otázkach:
 - „1. Ste za vstup Slovenskej republiky do NATO?
 2. Ste za rozmiestnenie jadrových zbraní na území Slovenskej republiky?
 3. Ste za rozmiestnenie vojenských základní na území Slovenskej republiky?“;

- b) na návrh občanov zastúpených petičným výborom, ktorý mi predložil petíciu 4. marca 1997, o otázke:
 4. „Súhlasíte, aby prezidenta Slovenskej republiky volili občania Slovenskej republiky, podľa priloženého návrhu ústavného zákona priamo?“.

Ústavné záruky realizovania práva občana zúčastniť sa na správe vecí verejných formou účasti na referende začínajú jeho vyhlásením ústavne kompetentným orgánom. Podľa čl. 95 Ústavy SR vyhlásiť referendum je nielen právomocou (oprávnením) prezidenta republiky, ale aj jeho povinnosťou.

Podľa ustanovenia § 3 ods. 3 zákona č. 1/1993 o Zbierke zákonov dňom uverejnenia v Zbierke zákonov nadobúdajú uznesenia, rozhodnutia a iné právne alebo organizačné akty uvedené v § 1 ods. 2 záväznosť a začínajú plynúť lehoty, ktoré sú v nich ustanovené alebo ktoré pre nimi upravované vzťahy ustanovil všeobecne záväzný právny predpis. O všetkom, čo bolo v Zbierke zákonov uverejnené, platí podľa ustanovenia § 2 citovaného zákona domnienka, že dňom uverejnenia sa stalo známym každému, koho sa to týka.

Rozhodnutie prezidenta Slovenskej republiky, ktorým vyhlásil referendum, bolo uverejnené v Zbierke zákonov 15. marca 1997. Týmto dňom sa rozhodnutie prezidenta republiky stalo známe každému, teda aj navrhovateľovi, aj ministrom vnútra SR Gustávovi Krajčimu, Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, ako aj vláde Slovenskej republiky.

Členovia vlády, ktorú podľa čl. 109 Ústavy SR tvoria predseda, podpredsedovia a ministri vrátane ministra vnútra, vo svojom sľube, ktorý skladajú do rúk prezidenta republiky, sľubujú „na svoju česť a svedomie, že svoje povinnosti budú plniť v záujme občanov a budú zachovávať ústavu a ostatné zákony a pracovať tak, aby sa uvádzali do života“.

Zákon o referende vydaný v súlade so splnomocnením čl. 100 Ústavy SR (uvedený vyššie) upravuje, ako vyplýva z jeho názvu a z jednoznačného ustanovenia § 1 ods. 1, „spôsob vykonania referenda podľa článku 93 až 99 Ústavy Slovenskej republiky“. V ďalších ustanoveniach predmetom úpravy je celý rad otázok, ktoré majú základný cieľ zákona zabezpečiť. V súvislosti s posudzovaným podnetom, resp. v konaní o podnete je relevantné ustanovenie § 15 v spojení s ustanovením § 1 ods. 4 a s § 2.

Podľa ustanovenia § 15 ods. 3 zákona o referende Ministerstvo vnútra SR zabezpečí, aby sa hlasovacie lístky vytlačili a v potrebnom množstve doručili obci. S odkazom na už uvedenú záväznosť rozhodnutia prezidenta SR o vykonaní referenda

v dňoch 23. a 24. mája 1997 je viac ako nespochybniteľné, teda nevyvrátiteľné, že Ministerstvo vnútra SR malo zabezpečiť vytlačenie takých hlasovacích lístkov, ktoré okrem ostatných náležitostí uvedených v ustanovení § 15 ods. 1 a 2 mali obsahovať také otázky, aké boli vo vyhlásenom rozhodnutí prezidenta republiky.

Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Dodržiavanie zákonnosti posudzuje v prípade, ak Ústava SR splnomocnila, resp. predpokladá k uplatneniu konkrétneho práva, slobody alebo činnosti štátneho orgánu vykonávací (organický) zákon a ak porušenie zákona je súčasne v priamej príčinnej súvislosti s porušením ústavy (následok - porušenie ústavy).

Z tohto základného postavenia vychádzal Ústavný súd SR pri hodnotení námietok protiústavnosti navrhovateľa a odôvodňovaní postupu Ministerstva vnútra SR, ministra vnútra SR Gustáva Krajčího pri plnení povinností, ktoré ministerstvu a ministrovi vyplývajú z Ústavy a zo zákona pri zabezpečovaní výkonu referenda vyhláseného prezidentom republiky na dni 23. a 24. mája 1997 v súlade s Ústavou SR.

Právo zúčastniť sa na referende je aj napriek svojmu zaradeniu v Ústave SR, ako už bolo uvedené, do časti označujúcej moc zákonodarnú ako ústavné právo občana svojou podstatou právom patriacim k politickým právam, resp. ním si občan realizuje základné politické právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo. Podľa čl. 94 Ústavy SR právo zúčastniť sa na referende je zaručené každému občanovi Slovenskej republiky. Občianstvo (štátne občianstvo) je teda základnou ústavnou podmienkou práva na účasť na referende. K podmienke štátneho občianstva citovaný článok priraduje splnenie podmienky práva voliť do Národnej rady Slovenskej republiky. Práve druhá ústavná podmienka zvyrazňuje charakter práva zúčastniť sa na referende ako práva politického, uplatnením ktorého sa občan zúčastňuje na správe vecí verejných ale priamo, na rozdiel od práva voliť - nepriama účasť občana; obidve formy občanovi garantuje čl. 30 ods. 1 Ústavy SR. Porušenie

ústavného práva zúčastniť sa na referende je preto porušením Ústavy SR nielen v čl. 94, ale aj v čl. 30 ods. 1.

Ako už bolo zdôraznené, nadobudnutím záväznosti rozhodnutia prezidenta o referende vyhlásenom v Zbierke zákonov je týmto rozhodnutím viazaný každý a vo zvýšenej miere - z hľadiska osobitnej ústavnej zodpovednosti, štátny orgán a ústavný činiteľ zodpovedný za plnenie úloh pri zabezpečovaní vyhláseného referenda. Ústavnej zodpovednosti za zabezpečenie vykonania referenda sa nemôže zodpovedný subjekt v postavení štátneho orgánu zbaviť tvrdením, že povinnosti plnil nie tak, ako sú vo všeobecne záväznom právnom predpise (ústave a zákone) ustanovené, ale že postupoval podľa aktu riadenia a uznesenia súdu, (naviac súd vyslovil svoj právny názor na vec medzi subjektmi sporu, ktoré nie sú totožné so subjektmi, ktorým zo zákona vyplývajú povinnosti pri zabezpečovaní vykonania referenda).

Nesplnenie povinností Ministerstva vnútra SR a ministra vnútra SR je nedodržaním základných princípov právneho štátu, osobitne ústavného rámca činnosti a povinnosti štátnych orgánov, najmä najvyšších, ako aj základných ústavných postulátov výkonu funkcie ústavných činiteľov. To už samo o sebe svojou podstatou je dostatočným argumentom, ktorý tvrdenie ministra Gustáva Krajčího, že „zo strany ministerstva vnútra boli splnené všetky úlohy, ktoré mu vyplývajú zo zákona o spôsobe vykonania referenda“ vyvracia. Rovnakú relevanciu má tvrdenie, že „ústavné právo občana priamo sa zúčastňovať na správe vecí verejných bolo v referende uskutočňovanom v dňoch 23. a 24. mája 1997 garantované“.

Právo občana zúčastňovať sa na správe vecí verejných podľa právneho názoru Ústavného súdu SR neznamena len jeho fyzickú účasť „v čase a v priestore vykonávania referenda“, ale toto právo občana zúčastniť sa na referende ako jednej z foriem účasti na správe vecí verejných sa zrealizuje až hlasovaním o tých otázkach „vecí verejných“, ktoré boli ústavným spôsobom vyhlásené a zverejnené. Je nespochybniteľné a súčasný ústavný vývoj to tiež potvrdzuje, že pojem „vec verejná“,

inak považovaný za pojem neurčitý, bol aj štvrtou otázkou vyhláseného referenda obsahovo naplnený.

Ďalší argument ministra vnútra SR odôvodňujúci zabezpečenie hlasovacích lístkov len s tromi otázkami, ktorým je tvrdenie, že toto konanie bolo v súlade s uznesením Ústavného súdu SR č. 137/1997 Z. z. z 21. mája 1997, je v tejto súvislosti tiež neadekvátny, a to z dvoch základných dôvodov. Po prvé citované uznesenie je rozhodnutím vo veci výkladu a po druhé domnienka alebo omyl, že by mohlo ísť zosúlad'ovanie ústavnosti orgánom Ministerstva vnútra SR, ktorý v zmysle čl. 138 ods. 1 Ústavy SR je orgánom povinným, je vylúčená faktom, že spornými všeobecne záväznými právnymi predpismi v posudzovanom prípade boli len primárne všeobecne záväzné právne predpisy, nie všeobecne záväzné právne predpisy vydávané v zmysle čl. 123 Ústavy SR.

Podľa čl. 128 Ústavy SR Ústavný súd SR podáva výklad ústavných zákonov, ak je vec sporná. Z citovaného článku Ústavy SR, ako ani z jeho ustálenej judikatúry nemožno dospieť k záveru, že právne účinky uznesenia súdu vo veciach výkladu ústavného zákona môžu meniť alebo rušiť ustanovenia zákona. Takéto účinky nemajú ani nálezy Ústavného súdu SR vo veciach, v ktorých koná o súlade právnych predpisov. Vyplýva to z ústavnej deľby štátnej moci. Podľa čl. 72 jediným ústavodarným a zákonodarným orgánom Slovenskej republiky je Národná rada Slovenskej republiky. Len tento jediný štátny orgán môže zmeniť (modifikovať) platnú právnu úpravu ústavného práva referenda a základného politického práva zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

Preto obidva základné argumenty druhého účastníka tohoto konania (ministerstva vnútra) sú rozporuplné a neodôvodňujú ústavne konformným spôsobom postup pri plnení konkrétnych úloh, ktoré Ministerstvu vnútra SR, ako aj ministrom vnútra SR ako členom vlády SR poverenému viesť toto ministerstvo vyplývajú z Ústavy SR a zo zákonnej úpravy referenda.

Taktiež zo žiadneho ustanovenia Ústavy SR, zákona o referende ani zo žiadneho iného ústavného zákona alebo zákona nemožno vyvodit' oprávnenia ministerstva vnútra alebo ministra vnútra menit' otázky v referende vyhlásenom ústavne kompetentným orgánom. Priamym následkom rozhodnutia ministra vnútra SR Gustáva Krajčiho bola preto skutočnosť, že referendum, ktoré sa síce v piatok 23. mája a v sobotu 24. mája 1997 konalo len s tromi otázkami, svojím obsahom nebolo totožné s tým, ktoré rozhodnutím prezidenta SR bolo vyhlásené pod č. 76/1997 Z. z. To je známe nielen účastníkom konania, ale je tiež všeobecne známou skutočnosťou a postup, ktorý to zapríčinil nemožno kvalifikovať inak ako porušenie práva občana zúčastniť sa na referende garantovanom čl. 94 Ústavy SR, a tým súčasne aj ako porušenie práva podľa čl. 30 ods. 1 zúčastniť sa na správe verejných vecí priamo – formou referenda.

Na tomto protiústavnom postupe nemôže nič zmeniť tvrdenie ministra vnútra SR Gustáva Krajčiho odvolávajúc sa na uznesenie vlády SR z 22. apríla 1997 č. 278, že postupoval, ako uviedol vo svojom stanovisku k podnetu (list KM 1561/98) „rozhodol som zabezpečiť tlač hlasovacích lístkov s tromi otázkami“ v súlade s uznesením Ústavného súdu SR č. 139/1997 Z. z. z 21. mája 1997.

Navrhovateľ v podnete navrhol Ústavnému súdu SR vysloviť porušenie čl. 94, čl. 30 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 1 Ústavy SR. Podľa názoru Ústavného súdu SR ratio čl. 2 ods. 1 Ústavy SR, ktorý vyjadruje princíp postavenia, resp. pôvodu štátnej moci v právnom štáte, je v kontexte s argumentom navrhovateľa (odôvodňujúcim využitie svojho práva podľa čl. 30 ods. 1 a čl. 94) „veď k tomu ma oprávňoval aj čl. 2 ods. 1 Ústavy SR“ iné a jeho ďalšie interpretovanie aj z hľadiska výroku v bode 1 tiež nadbytočné.

Preto Ústavný súd SR v konaní o podnete navrhovateľa vo veci porušenia jeho ústavných práv rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku nálezu.